

5. Berndt A. Diegetic Music: New Interactive Experiences. Game Sound Technology and Player Interaction: Concepts and Developments / ed. by M. Grimshaw. IGI Global, 2011. P. 60–76.
6. Hellerman J. The Musical Genre in Film and TV (Definition & Examples): веб-сторінка. URL: <https://nofilmschool.com/musical-genre> (дата звернення: 30.05.2026)

Загородня Людмила

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ АСПЕКТИ ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЇ ТА ТРАНСТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дослідження термінології та її функціонування в мовній системі належить до пріоритетних завдань сучасного перекладознавства, оскільки взаємодія між спеціальною та загальноживаною лексикою безперервно еволюціонує, створюючи нові виклики для міжмовної еквівалентності. У межах лінгвістичного аналізу особливий інтерес для фахівця з перекладу становлять процеси термінологізації (переходу слів із загальним значенням у сферу термінів), а також транстермінологізації (лексичних змін, яких зазнають терміни при переході в іншу галузеву сферу).

У когнітивному аспекті термінотворення відбувається переважно шляхом семантичної деривації, зокрема через метонімію та метафору, що передбачає використання знака з однієї предметної сфери для позначення іншої [4, с. 618]. Причини термінологізації зумовлені динамічним розвитком наукового знання та потребою номінації нових об'єктів, де наукове пізнання ґрунтується на побутовому досвіді: формування поняття передбачає доповнення первинного, чуттєвого змісту слова вторинним, раціональним наповненням [2, с. 216; 3, с. 159]. Таким чином, терміни є результатом логічного осмислення пізнавальної діяльності людини. Водночас галузеві підсистеми розвиваються не ізольовано, а в тісній взаємодії, що зумовлює постійну міграцію одиниць між ними. Це явище, яке у науковій літературі також визначають як «ретермінологізація» або «міжгалузева трансформація», відображає здатність терміносистем до адаптації через переосмислення вже існуючого терміна та його перетворення у міжгалузевий омонім [1, с. 79]. Для перекладача розуміння цих механізмів є важливими, оскільки вони розкривають етимологію терміна та логіку його функціонування в системі мови перекладу.

Практичний аспект відтворення термінологізованих одиниць чітко простежується на прикладах з інформаційної галузі. Так, англійське слово

“mouse” у процесі термінологізації набуло значення «вказівний пристрій», що в українській перекладацькій практиці закріпилося як прямий відповідник «миша» (або техн. «маніпулятор типу «миша»»). Поняття “cloud”, яке в загальній мові означає атмосферне явище, у спеціалізованому контексті вимагає перекладу «хмарні технології» або «хмарне сховище», де перекладач має уникати буквального сприйняття слова. Процес термінологізації слова “virus” зумовлює вживання українського відповідника «комп’ютерний вірус», що базується на метафорі зараження, а лексема “browser”, яка початково означала особу, що переглядає товари, в українській мові відтворюється запозиченням «браузер» або функціональним відповідником «веб-оглядач».

Явище транстермінологізації демонструє складнішу міграцію смислів, де вибір перекладацької стратегії залежить від релевантної галузі. Термін “stress”, який у фізиці перекладається як «напруга» (механічний опір), у психологічному контексті відтворюється як «стрес» (емоційний стан). Англійський термін “feedback”, що походить із кібернетики як «зворотний зв’язок», у сфері менеджменту чи освіти може перекладатися як «відгук», «реакція» або зберігати форму «фідбек» у професійному жаргоні. Переклад медичного терміна “quarantine” в інформатиці вимагає вживання відповідника «антивірусний карантин» або «ізоляція файлів», а математичний термін “algorithm” при переході в бізнес-дискурс часто відтворюється як «алгоритм дій» або «покрокова стратегія». Таким чином, перекладач має враховувати, що транстермінологізація змінює понятійне наповнення слова, вимагаючи адаптації терміна в мові перекладу відповідно до терміносистеми конкретної дисципліни.

Висновки проведеного аналізу свідчать, що процеси термінологізації та транстермінологізації суттєво ускладнюють процес перекладу, оскільки вимагають від фахівця постійної дешифровки метафоричних та міжгалузевих переходів. Основним завданням перекладача є правильна ідентифікація семантичного зсуву та вибір такого українського відповідника, який би не лише зберігав точність наукового поняття, а й відповідав нормам галузевої терміносистеми. Здатність до гнучкого переосмислення терміна в межах міждисциплінарної взаємодії є ключовою передумовою забезпечення якісної наукової комунікації та запобігання термінологічній неоднозначності в перекладених текстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кияк Т. Р., Каменська О. І. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2008. № 38. С. 77–80.
2. Куш Е. О. Семантичні аспекти міграції та способи перекладу англійської термінологічної лексики. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. 2010. № 1. С. 215–221.
3. Мизин Т. О. Термінологізація та детермінологізація в англійській географічній терміносистемі. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.

Серія: Філологія. Журналістика. 2022. №2. Ч. 1. Том 33 (72). С. 158–163. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.2-1/27>

4. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.

Казюра Лілія

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник: Гоца Н. М., кандидат філологічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Тернопіль, Україна

ПРИНЦИПИ ТА СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ТЕКСТІВ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреби у якісному перекладі воєнно-політичних текстів у сучасних умовах міжнародної комунікації та безпекових викликів. Особливої ваги набуває переклад військової термінології, аббревіатур та аналітичних матеріалів, що потребує чіткого дотримання мовних і професійних стандартів. У цьому контексті дослідження перекладацьких стратегій є необхідним для підвищення якості міжмовної комунікації.

Переклад воєнно-політичних текстів є одним із найбільш складних напрямів сучасного перекладознавства, що поєднує вимоги до високої точності, нормативності та прагматичної адекватності. Специфіка такого перекладу зумовлена використанням спеціалізованої термінології, аббревіатур, а також складних синтаксичних конструкцій, характерних для англomовного дискурсу.

Особливого значення набуває вибір перекладацьких стратегій, які забезпечують збереження змісту та функціонального навантаження тексту. У процесі перекладу застосовуються різні підходи, зокрема калькування, адаптація, конкретизація та трансформації, що дозволяють досягти відповідності між оригіналом і перекладом. Це зумовлює необхідність системного аналізу перекладацьких рішень у межах воєнно-політичного дискурсу.

Переклад текстів воєнно-політичного дискурсу ґрунтується на системі принципів, що забезпечують збереження змісту, структури та функціонального навантаження повідомлення. Одним із визначальних принципів є термінологічна точність, яка передбачає використання усталених відповідників у межах військової галузі [2, с. 164]. Військово-технічний переклад виключає вільне трактування змісту, адже навіть незначне відхилення може спотворити інформацію документа. Особливу складність становить відтворення спеціалізованої термінології, яка функціонує в межах чітко визначених професійних норм. Дотримання цих стандартів є